

koning aan te sporen die snel te zenden. De koning is voortdurend aangespoord de verbouw van peper voort te zetten en de commandeur is bevolen hem in te prenten dat dit zowel in zijn belang, als in dat van zijn land is. Het deed bijzonder genoeg dat [fol. 2073] uit de brieven van 12 juli en 1 oktober 1764, en het bijgesloten rapport over de inspectie van de tuinen is gebleken, dat er sinds juli 1763 ruim 700.000 ranken zijn aangeplant en dat er nieuwe grond is aangewezen voor nog eens 800.000 à 900.000 ranken. De koning veroordeelde 72 hoofden die hun werk slechts deden, om voor de kost aan de publieke werken te arbeiden, totdat hun onderdanen hun aandeel in bomen geplant hadden. Het rapport meldt bovendien dat er geen nootmuskaat of koffie is aangetroffen. Hierover is buitengewone tevredenheid getoond onder het bevel het in de gaten te houden. Dit zal zeker de ambitie van de dienaren en de goede voornemens van de vorst stimuleren, alsmede de welberaden besluiten van de huidige rijksbestuurder doen uitmunten. Om de vorst te plezieren [fol. 2074] is hem, net als verleden jaar met vrucht is geschied, tot eind maart 1765 uitstel verleend voor de betaling van 12.000 Spaanse realen. Dan loopt de laatste termijn af en moet de hele som ineens worden betaald. Daartoe was al eerder besloten, daar de vorst beloofde op zijn schuld uit oktober 1763 groot 5000 Spaanse realen, af te lossen. Volgens de brief van de commandeur van 17 november 1764 is dit geschied. Om aan de hof- en inlandse zaken die in de generale missive van 8 mei 1764 zijn behandeld, voorbij te gaan, dient vermeld dat, hoeveel moeite er ook bij de koning is gedaan tot verdubbeling van het onderhoudspensioen voor zijn broer, zijn vrouw, vier kinderen en verder gevolg die in het begin van dit jaar naar Ambon zijn gestuurd, dit vergeefs is geweest, daar deze maar 500 Spaanse realen wilde verstrekken. Dat kwam door het opstoken door de bekende rijksbestuurder [fol. 2075] Tisna Nagara, die toentertijd in de blakende gunst van de vorst stond. Maar na de val van die intrigant, die spoedig naar Banda gezonden zal worden, toonde de vorst meer broederlijke liefde en vroeg in een brief, die op 1 mei 1764 werd ontvangen, de terugkomst van zijn broer Pangeran Mohammed c.s. Daar er door de verandering in het bestuur geen onheil meer te vrezen was, is dit toegestaan. De verwijdering was slechts geschied voor de wederzijdse vrede en wegens de eerdere woede van de vorst. Er is naar Ambon bevel gegeven om de prins met zijn gevolg in het voorjaar naar Bantam te laten terugkeren. Volgt De Jonge, Opkomst XI, p. 20 r. 4-20. [fol. 2076] Raden Sadar was voor verder transport op Edam vastgezet, waarvandaan hij is verdwenen. Vermoedelijk is hij verdronken. Zijn vijf slaven [fol. 2077] zijn in dienst van de Compagnie naar Ceylon gestuurd. Dit is uitgebreider behandeld in de aparte brieven van de commandeur van 27 en 28 mei, en 4 juni, en in de uitgaande brieven van 29 en 30 mei, en 4 september 1764. Volgt De Jonge, Opkomst XI, p. 20 r. 22-28. Hoewel de oudste zoon van Abu Bakar van laag allooi is en zich sinds het arresteren van zijn vader niet aan het hof heeft durven vertonen, is er geen twijfel [fol. 2078] dat hij zonder moeite gepakt kan worden. De laatste brief van de resident van 5 november 1764 geeft hoop dat dit door een verbetering van zijn gedrag niet meer nodig is. Volgt De Jonge, Opkomst XI, p. 20 r. 29-33. Buiten die voor Lampong Semangka, waren de uitgaven zo hoog door de in 1763/64 noodzakelijke reparaties aan het fort Speelwijk en zijn gebouwen. Naast het relaas in de generale missive van 31 december 1763, is daar slechts over te zeggen dat er gezien deze hoge uitgaven op zuinigheid is aangedrongen. [fol. 2079] Men hoopt het resultaat daarvan te zien bij het gereedkomen van het buitengewone timmer- en metselwerk. Voor opmerkingen over de geringe inkomsten wordt eveneens naar genoemde generale missive verwezen. Betreffende de overlopers genoemd in de generale missive van 20 oktober 1764 is bevolen de jol, of het vaartuig, waarmee de vreemdelingen zijn aangekomen, vast te houden totdat dit wordt opgeëist. Het verzoek te Bantam van de kapitein van het particuliere Engelse scheepje *The Spencer* om een zwaar touw en wat rijst is niet alleen afgewezen, [fol. 2080] maar hij is ook gemaand snel te vertrekken. In dergelijke gevallen moet steeds volgens de bekende bevelen gehandeld worden. Een kopie van de memorie van overgave door de aftredende commandeur Thomas Schippers aan zijn opvolger Johannes Reijnouts is bijgesloten. Hij droeg per eind mei 1764 de contanten en bezittingen van de Compagnie over. In plaats van de overle-